

BEGRIJPEND LEZEN IS GEEN VAK

..BEGRIJPEND LEZEN IS VEEL MEER!

Fedde (9 jaar) zit in groep 6. Het is tijd voor begrijpend lezen: verwijswaarden, les 36: "Ik staar naar de tekst op mijn tafel. Wel 95 regels... Moet ik dat allemaal lezen? We hebben ook een blad met meerkeuzevragen gekregen. Het lijkt wel of over elke regel een vraag wordt gesteld. Ik kijk de klas rond. Iedereen kijkt naar de muur. Daar hangen de strategiekaarten. Wat zei de juf? De derde kaart, daar had ze het net over. Wat was dat ook alweer? Goed juf... als jij denkt dat dat nodig is."

Dat begrijpend lezen een belangrijke vaardigheid is staat buiten kijf. Maar wat maakt begrijpend lezen dan zo belangrijk? Wat wil je kinderen leren door aandacht te besteden aan begrijpend lezen? Wil je ze de tools geven zodat ze goed scoren op de CITO? Wil je ze vaardigheden aanleren zodat ze teksten kunnen gebruiken in het dagelijks leven en voor hun verdere ontwikkeling?

Stel jij jezelf deze vragen weleens?

Begrijpend lezen is de basis voor al het leren en het dagelijks leven. Of het nu een recept, wetenschappelijk artikel, brief of handleiding is. Veel beroepen vragen om een hoog begrijpend leesniveau. Of je nu groenteboer, leerkracht, automonteur of advocaat bent, iedereen moet goed begrijpend kunnen lezen om hun vak uit te oefenen. Zij moeten bijvoorbeeld handleidingen kunnen lezen, informatie op internet kunnen vinden, administratief werk leveren, enzovoorts. Begrijpend lezen is wellicht de belangrijkste "21^e-eeuwse vaardigheid". Tot de kern van de tekst komen en eruit halen wat belangrijk is, is bij alle soorten teksten van belang. Begrijpend lezen moet dan ook de prioriteit hebben in het onderwijs. Wanneer je goed begrijpend kunt lezen, kun je jezelf ontwikkelen. Begrijpend lezen is de basis voor alle vaardigheden.

Wat is begrijpend lezen en wat heb je ervoor nodig?

Een tekst goed begrijpen betekent dat je de letterlijke betekenis ziet, maar ook de informatie tussen de regels door: verwijzingen, humor, achtergrondkennis. Oftewel: je leest iets en verleent daar betekenis aan. Deze vaardigheid helpt om kennis te ontwikkelen en om steeds meer verbanden te kunnen leggen. We weten immers: hoe meer voorkennis en vaardigheden je hebt, hoe makkelijker je nieuwe kennis en vaardigheden tot je neemt.

Begrijpend lezen kan gezien worden als een complexe vaardigheid. Het is een vaardigheid die zich in samenspel met vele factoren steeds verder ontwikkelt. Vergelijk het met rekenen en spelling, welke meer enkelvoudige vaardigheden zijn: ze bevatten duidelijke (les)doelen die vrij makkelijk te toetsen zijn. Begrijpend lezen is een vaardigheid die vooral tot uiting komt in het praten over en betekenis verlenen aan teksten en is daarmee wat moeilijker te toetsen. Begrijpend lezen behelst meer dan technisch kunnen lezen en strategieën kunnen toepassen. Het hangt samen met veel factoren zoals woordenschat, technisch leesniveau, (voor)kennis, interesse, motivatie en levenservaring. Informatie in een zin of tekst wordt dan ook aangevuld met kennis uit het lange termijngeheugen, waardoor we er betekenis aan kunnen verlenen.

Begrijpend leesonderwijs versterken

Begrijpend leesonderwijs versterken is geen kwestie van een snelle interventie toepassen, maar is een gedegen proces waarbij leerkrachtvaardigheden en diverse schoolbrede factoren een rol spelen. Succesvol begrijpend leesonderwijs hangt samen met technisch lezen en het begrijpen van taal. Veel begrijpend leesmethodes besteden te veel aandacht aan het aanleren van strategieën als doel op zich. Hierdoor ontstaat het risico dat het aanleren van strategieën voldoende lijkt en begrijpend lezen als enkelvoudige vaardigheid wordt aangeboden. Een leerling met een laag technisch leesniveau of weinig woordenschat heeft weinig aan strategiegericht onderwijs. Het uiteindelijk toepassen van de aangeboden strategie zal deze leerling niet lukken. Stel daarom de (inhoud van de) tekst centraal, niet de strategie. De strategieën komen aan bod wanneer het gaat over metacognitie: kunnen kinderen hun eigen leerproces monitoren en juiste leesstrategieën kiezen? Zorg er daarnaast voor dat je op verschillende niveaus en op verschillende manieren teksten bekijkt met elkaar. Een rijk scala aan verschillende soorten teksten is daarbij essentieel. Natuurlijk moet er ook aandacht zijn voor strategieën zoals samenvatten, onderstrepen en teruglezen, maar de strategie is een middel en geen doel op zich. Om een tekst goed te doorgronden helpt het om sámen bezig te zijn met de tekst: de discussie aangaan en met elkaar overleggen. Het gaat daarbij niet om goed of fout, maar om het kunnen interpreteren en beargumenteren vanuit de tekst. Nog sterker is het om de teksten te koppelen aan andere vakgebieden en thema's die in de klas actueel zijn. Begrijpend lezen zou geen geïsoleerd vak moeten zijn. In de meeste landen wordt begrijpend lezen geïntegreerd aangeboden. In Nederland is dit niet zo.

Onderzoek (o.a. de meta-analyses van Marzano, 2007 en Hattie, 2012) laat keer op keer zien dat het handelen van de leerkracht een cruciale rol speelt t.a.v. het onderwijssucces. Factoren als modellen, samen teksten doornemen, de juiste vragen stellen en het enthousiasme tonen voor het doorgronden van teksten is van essentieel belang.

Binnen het begrijpend leesonderwijs staat het doorgronden van de inhoud tekst centraal staan. Hiermee kan al een start gemaakt worden voordat kinderen de tekst zelf kunnen lezen. Mondelinge taalvaardigheid komt vóór schriftelijke taalvaardigheid. Kinderen hebben een voordeel als ze beschikken over een goed taalgevoel: o.a. goede zinsopbouw is een voorspeller voor begrijpend lezen. Naast het voorlezen (aanbieden) van teksten is het belangrijk om hier een verwerking aan te

koppelen. Dit kun je doen door de inhoud van de teksten te bespreken, na te laten spelen, verhaalstructuur visueel maken en tal van andere mogelijkheden.

Wat biedt Edux?

Begrijpend lezen is een complexe vaardigheid om aan te leren. Niet alleen voor de leerlingen, maar ook voor het onderwijs. Ondanks, of juist dankzij, deze complexiteit moet het leesonderwijs prioriteit hebben in het onderwijs. Als het begrijpend onderwijs om wat voor reden dan ook aangepakt moet worden, dan staan we graag voor jullie klaar.

Samen kijken naar wat er verbeterd kan worden en wat daarvoor nodig is, doen wij graag met jullie. Hierin hebben wij concrete voorstellen voor een vernieuwende aanpak...

... wel eens gehoord van Close Reading? Wij zijn hier erg enthousiast over en hebben de adviseurs en gecertificeerde trainers in huis om je verder te helpen.

Meer weten over begrijpend lezen en Close Reading in het bijzonder? Neem contact op met onderstaande adviseurs.

Ellen Speekenbrink

06-10545283

e.speekenbrink@edux.nl

Marcel van As

06-25679089

m.vanas@edux.nl